

REACTIE INTERNETCONSULTATIE LIGO en FIRM24

Aan: Ministerie van Justitie en Veiligheid

Betreft: Voorontwerp online oprichting besloten vennootschappen

Datum: 11 juli 2021

Van: M. Zuidema, Hoofd Juridische Zaken bij Ligo B.V., namens Ligo B.V. en Firm24 B.V.

1. Inleiding

Met interesse hebben wij kennisgenomen van het consultatiedocument van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, getiteld: Voorontwerp online oprichting besloten vennootschappen (hierna: het "Voorstel"). Het daarmee beoogde doel om een wettelijke basis te bieden voor de online oprichtingen van BV's, ter implementatie van de Europese Richtlijn,¹ ondersteunen wij van harte. Wel veroorloven wij ons enkele vragen en kritische kanttekeningen bij de beoogde uitvoering ervan, zoals in het Voorstel staat.

Het Voorstel leidt onder meer tot een *de facto* en *de jure* monopolie van de belangenorganisatie KNB² op de markt van online BV oprichtingen:

- Het feitelijke monopolie van de KNB komt tot stand door de KNB "trechter" waar de consument in wordt geleid vanaf het moment dat de consument op het Ondernemingsplein van de Kamer van Koophandel (KvK) terecht komt voor het oprichten van een BV.
- Het wettelijke monopolie wordt gecreëerd door het toekennen van exclusief beheer aan de KNB over het systeem voor gegevensverwerking waarmee onder meer door de notarissen de digitale akten kunnen worden gepasseerd.

Dit zal zeer negatieve effecten (een sterke beperking van innovatie en aanbod) hebben op deze markt, ten nadele van de consument en de individuele notariskantoren. Deze effecten druisen in tegen de primaire doelstelling van de te implementeren Europese Richtlijn: gemakkelijker, sneller, betrouwbaar en tijd- en kosteneffectiever (digitaal) een BV oprichten.

Innovatieve *legaltech* partijen hebben het laatste decennium veranderingen in de notariële markt gebracht, met een groot voordeel voor de consument. Bijvoorbeeld, om BV oprichtingen goedkoper en toegankelijker te maken, hebben Ligo en Firm24 slimme en hoogwaardige software ontwikkeld voor de notarissen. Door automatisering en efficiëntere processen zijn de kosten voor de BV oprichting gedaald. Je betaalt geen €1000,- meer voor een BV oprichting; dit kan al voor €350,-. Daarnaast hebben partijen als Ligo en Firm24 de consument veel gebracht op het gebied van toegankelijkheid en informatievoorziening. Ook

¹ Richtlijn (EU) 2019/1151 van het Europese Parlement en de Raad van 20 juni 2019 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2017/1132 met betrekking tot het gebruik van digitale instrumenten en processen in het kader van het vennootschapsrecht (de "Europese Richtlijn").

² Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

kunnen notarissen veel sneller te werk gaan door de software die partijen zoals Nobilex, van Brug, Next Legal, Quantaris en Assyst hen dagelijks leveren.

Deze efficiëntieslag is doorgevoerd zonder daarbij op enigerlei wijze de functie van de notaris aan te tasten. Deze ontwikkelingen zijn uiteraard in het belang van de consument geweest, maar niet in het belang van de KNB, vanwege de neerwaartse druk op de prijzen van de BV oprichting in Nederland. De KNB heeft haar ongenoegen over verlaagde prijzen door innovatieve oplossingen van partijen geuit.

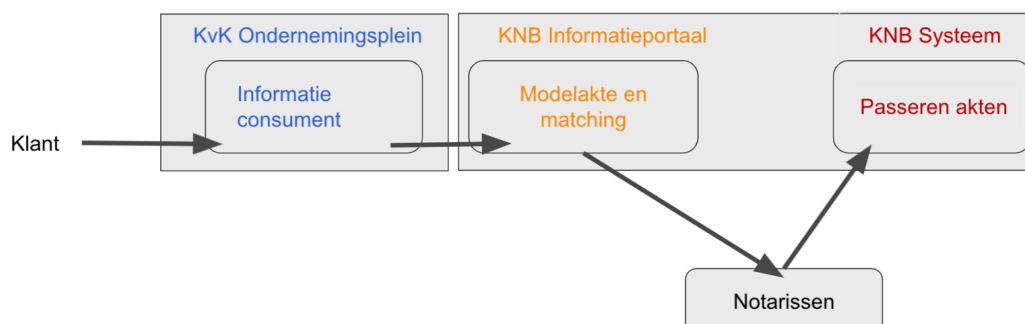
Met het Voorstel wordt deze ontwikkeling van innovatie van de afgelopen jaren de das omgedaan door het voorgestelde monopolie van de KNB. In onderhavige reactie zullen wij hier verder op ingaan.

2. De “KNB trechter”

Een van onze belangrijkste observaties ten aanzien van het Voorstel is dat het Voorstel in grote mate voor de consument en de notaris bepaalt langs welke weg de consument een BV op kan richten. In deze weg staat de KNB centraal, en krijgt door het Voorstel de volledige controle over de markt van online BV oprichtingen. Hieronder staat kort het proces aangegeven dat de wetgever voor ogen heeft voor de online oprichting van een BV:

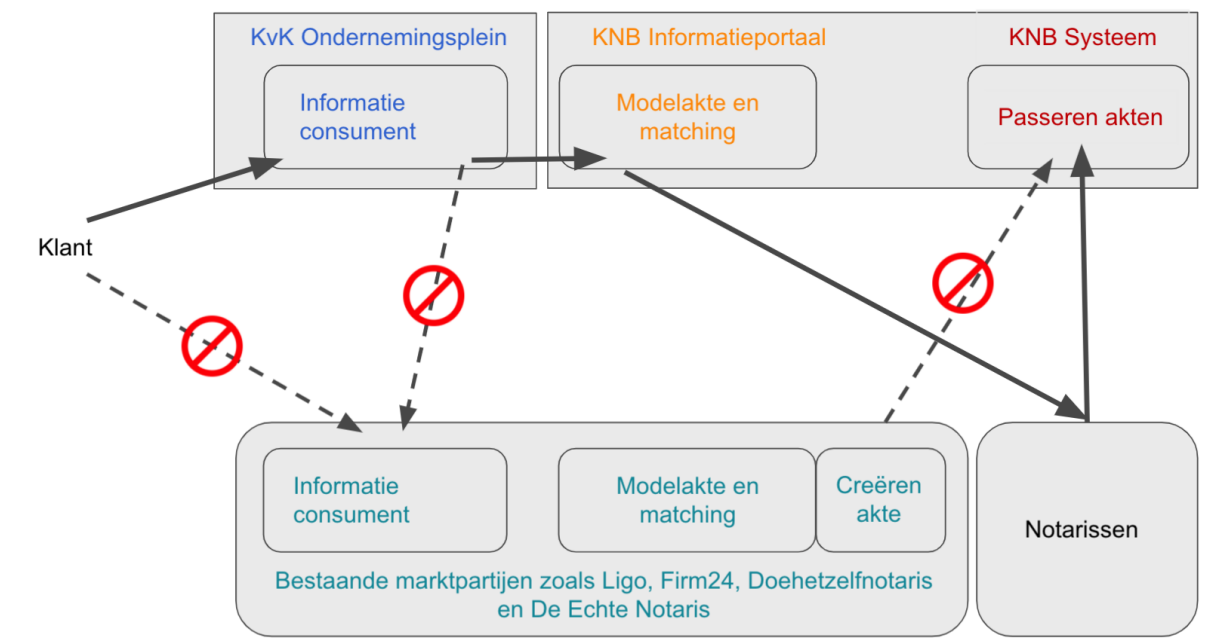
- Ondernemersplein van de KvK: het Ondernemersplein is bedoeld als informatievoorzienend platform voor de consument. Op het Ondernemersplein zou een weblink naar het informatieportaal van de KNB worden geplaatst (zie hieronder).
- Informatieportaal van de KNB: het informatieportaal heeft twee functies: het publiceren van de modelakte voor BV oprichtingen en een platform waarin de burger of een bedrijf kan kiezen voor een notaris. Het portaal wordt door de KNB beheerd.
- Systeem voor gegevensverwerking van de KNB: dit systeem maakt het mogelijk om de digitale akte te passeren door middel van onder meer een videosysteem, een identificatiesysteem en een betalingssysteem. Dit systeem is verplicht gesteld voor notarissen en wordt door de KNB wordt beheerd. Wij hebben begrepen dat (i) ver vooruitlopend op het Voorstel, de ontwikkeling van het systeem door de KNB in 2020 al in een vergevorderd stadium was (ii) het systeem bestaat uit een infrastructuur, waarmee andere (software) partijen, zoals partijen die online identificatie aanbieden, een verbinding tot stand kunnen brengen.

Zie hieronder een schematische weergave van dit proces.

Uit het Voorstel blijkt dat er feitelijk een overkoepelend KNB “trechter” systeem wordt gecreëerd, waar de consument en de notaris verplicht heen worden gestuurd voor de oprichting van een BV. Hierdoor zullen marktpartijen zoals Firm24, Ligo, Doehetzelfnotaris, en vele andere marktpartijen die zich actief zijn in de markt van BV oprichtingen worden uitgesloten van de markt. Zie hieronder een schematische weergave van dit uitsluitende effect:

Tabel 1: de “trechter” voor de online BV oprichtingen, vanuit de consument gezien.

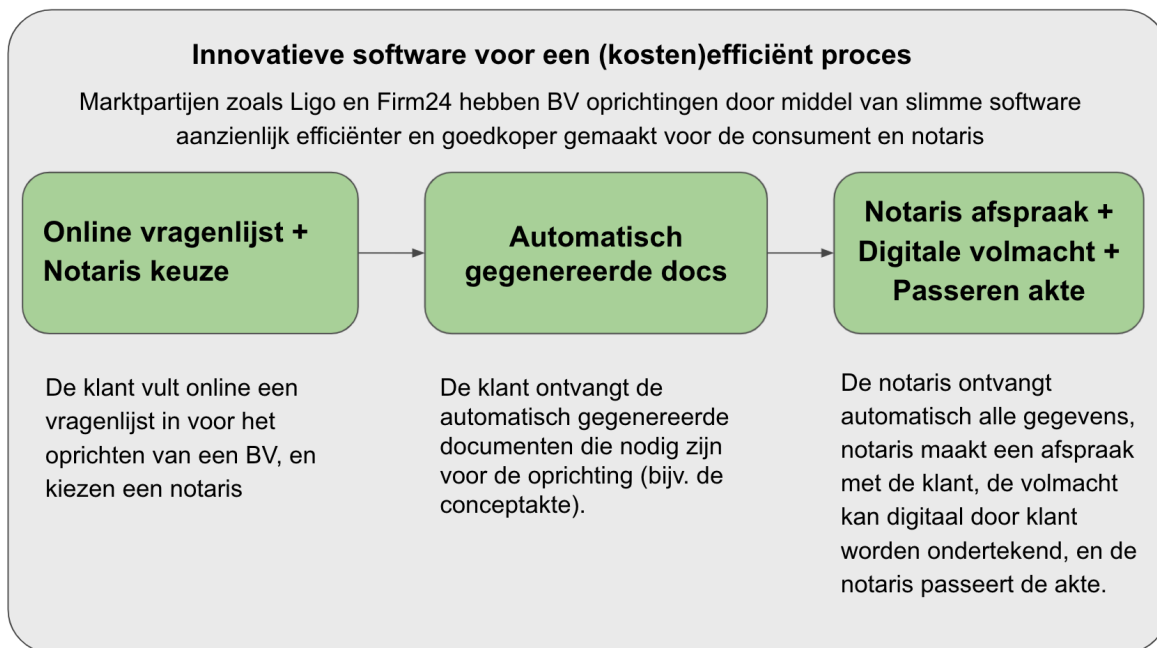

Het is belangrijk op te merken dat geen van de factoren in het Voorstel, die leiden tot deze beperking van concurrentie, wordt voorgeschreven of genoemd in de Europese Richtlijn. Integendeel, het Voorstel lijkt op sommige vlakken de doelstelling van de Europese Richtlijn om gemakkelijker, sneller en tijd- en kosteneffectiever (digitaal) een BV oprichten tegen te werken. Hieronder zullen wij dieper ingaan elementen in het Voorstel die leiden tot dit uitsluitende overkoepelende systeem, en enkele verzoeken doen tot aanpassing van het Voorstel.

3. Ondernemersplein dient onafhankelijk te zijn

Volgens het Voorstel wordt op het KvK Ondernemersplein een weblink geplaatst die de consument stuurt naar het (commerciële) KNB informatieportaal. Dit informatieportaal bevat een modelakte voor BV oprichtingen. Daarnaast kan de consument via dit portaal een notaris benaderen. Het Ondernemersplein als onafhankelijk, dominant en informatief forum zou niet moeten verwijzen naar een commercieel platform als het informatieportaal. Dit is nadelig voor de consument en sluit bovendien andere marktpartijen feitelijk uit van de markt.

De commerciële aard van het informatieportaal is gelegen in het feit dat de KNB (commerciële) belangen van notarissen behartigt en notarissen commerciële marktpartijen zijn, net als bijvoorbeeld advocaten³. Het commerciële informatieportaal van de KNB overlapt qua functie met platformen zoals Ligo en Firm24. Hieronder hebben wij volledigheidshalve een summiere beschrijving opgenomen van de rol van deze marktpartijen bij BV oprichtingen.

Ook bij bovenstaande platformen vindt matching plaats tussen de consument en de notaris. Beide zijn commerciële platformen waar vraag en aanbod samenkomen.

Het gevolg van de link van het Ondernemersplein naar het informatieportaal is een feitelijke markt-uitsluiting van andere marktpartijen zoals Ligo, Firm24 en DoeHetZelfNotaris. Een ander belangrijk gevolg is dat de consument onjuist wordt geïnformeerd over het beschikbare aanbod voor een online BV oprichting. Hierdoor beïnvloedt en mengt het Ondernemingsplein zich in de keuze van de consument. Een belangrijke overweging is dat ook de Europese richtlijn⁴ deze link tussen het Ondernemersplein en het informatieportaal niet voorschrijft, en dus ook in dat verband niet nodig is. Wij verzoeken om voornoemde redenen geen weblink op te nemen naar het informatieportaal in het Ondernemersplein.

4. Het Ondernemersplein dient te modelakte te publiceren

Het Voorstel bepaalt dat het informatieportaal, dat beheerd wordt door de KNB, een modelakte bevat die gebruikt kan worden voor de online BV oprichtingen (nieuw artikel 53c lid 3 Wnb, p. 11 MvT). De Europese richtlijn schrijft voor dat de lidstaten van de Europese Unie een modelakte beschikbaar stellen op een “*registratieportaal*site of -website”, zoals het

³ <https://www.knb.nl/over-knb>

⁴ Richtlijn (EU) 2019/1151 van het Europese Parlement en de Raad van 20 juni 2019 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2017/1132 met betrekking tot het gebruik van digitale instrumenten en processen in het kader van het vennootschapsrecht.

Ondernemersplein. De Europese Richtlijn bepaalt echter nergens dat deze modelakte op een site van de belangenorganisatie van de notarissen, de KNB, moet worden gepubliceerd.⁵ Daarnaast leent het Ondernemersplein zich als informatievoorzienend platform voor de consument uitstekend voor het publiceren van deze modelakte. Om de onafhankelijkheid te waarborgen, stellen wij voor dat de modelakte op het Ondernemersplein wordt gepubliceerd, niet op een informatieportaal van de KNB.

5. Het informatiesysteem van KNB is commercieel en heeft geen wettelijke verankering

Volgens het Voorstel moet er door de KNB een informatieportaal worden opgericht (MvT p11):

Via het Ondernemersplein kan de partij die een BV op elektronische wijze wil oprichten naar een door de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (hierna: KNB) beheerd informatieportaal, dat ook rechtstreeks benaderd kan worden. Dit informatieportaal is openbaar toegankelijk en bevat een model waarmee een BV op elektronische wijze kan worden opgericht. Tevens kan via dit informatieportaal een Nederlandse notaris benaderd worden.

Hieruit blijkt dat het informatieportaal van de KNB 2 functies heeft: (i) de publicatie van de modelakte en (ii) een verwijzingssysteem voor notarissen. Zoals hierboven beschreven leent het Ondernemersplein zich, in overeenstemming met de Richtlijn, beter voor publicatie van de modelakte dan een informatieportaal van de KNB. Daarnaast staat er geen wettelijke grondslag in de Richtlijn voor een verwijzingssysteem voor notarissen. De KNB is uiteraard, met toestemming van de Nederlandse notarissen, vrij om een dergelijk verwijzingssysteem op haar website te plaatsen. Dit heeft echter geen wettelijke verankering. Daarmee is er geen reden om een informatieportaal van de KNB op te nemen in de Wnb.

6. Het Systeem van de KNB

In het Voorstel staat dat de KNB een systeem voor gegevensverwerking zal ontwikkelen, dat onder meer kan worden gebruikt voor het passeren van de akte en door de KNB wordt beheerd (artikel 53d lid 1 Wnb) (het "Systeem"). Wij hebben begrepen dat het Systeem al in 2020, een jaar voor de publicatie van het Voorstel, in opdracht van de KNB is ontwikkeld en in een vergevorderd stadium van ontwikkeling is. Het vooruitlopen van de KNB op een nog niet bestaande wet is ons inziens merkwaardig, in het bijzonder gelet op de belangen die de KNB heeft bij dit Systeem. De MvT (p.11) legt het volgende uit over dit Systeem:

Indien de oprichtende partij een keuze heeft gemaakt voor een notaris en de oprichtingsakte gereed is om gepasseerd te worden, zal er ingelogd worden op een door de KNB ingericht systeem voor gegevensverwerking. Dit systeem vormt de beveiligde online omgeving waarin

⁵ De lidstaten stellen de modellen voor de in bijlage IIA genoemde vennootschapsvormen ter beschikking op registratie portaal sites of -websites die toegankelijk zijn via de digitale toegangspoort. (Artikel 13 nonies lid 1 van de Richtlijn)

de elektronische notariële akte tot stand komt. Om de totstandkoming van een elektronische notariële akte binnen dit systeem mogelijk te maken wordt met bijgaand voorstel een aantal eisen aan het systeem gesteld. Zo zal bijvoorbeeld elektronische identificatie middels dit systeem mogelijk zijn en zal het de mogelijkheid bieden tot het verschijnen van personen aan de notaris middels een directe beeld- en geluidverbinding in plaats van het in persoon verschijnen aan de notaris. Ook het ondertekenen van de elektronische notariële akte zal via dit systeem plaatsvinden [..].

Artikel 53d lid 4 Wnb van het Voorstel geeft vervolgens aan dat het Systeem “in ieder geval” de mogelijkheid biedt tot:

- a. het ondertekenen van de elektronische notariële akte;*
- b. de identificatie van partijen, getuigen, tolken, gevolmachtigden en de notaris door middel van een elektronisch identificatiemiddel;*
- c. het tot stand brengen van een directe beeld- en geluidsverbinding tussen de verschijnende personen, getuigen en de notaris, die een natuurgetrouwe weergave biedt van wat zich op dat moment afspeelt in de ruimtes waarin de verschijnende personen, getuigen en de notaris zich bevinden;*
- d. het ondertekenen van de volmacht, bedoeld in artikel 53f;*
- e. het online betalen door middel van een online betaaldienst die voldoet aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 13 sexies van richtlijn 2017/1131/EU;*
- f. het verzamelen van de gegevens, bedoeld in artikel 3, vierde lid, van richtlijn 2019/1151/EU.*

Wij juichen het Voorstel toe voor zover dit de notarissen de mogelijkheid biedt om de elektronische akte digitaal te kunnen passeren en de randvoorwaarden biedt voor dit systeem. Dit is voor alle notarissen vanaf de implementatie van de Europese richtlijn, een nodige faciliteit. Wel maken wij hieronder in dit kader enkele belangrijke kanttekeningen ten aanzien van het Systeem.

a. De exclusieve aard van het Systeem: monopolie KNB en commerciële inmenging

Het Voorstel bepaalt dat een online BV oprichting slechts tot stand kan komen door het gebruik van het Systeem. Dat betekent dat notarissen of andere (gespecialiseerde) marktpartijen niet (meer) zelfstandig een dergelijke voorziening mogen treffen voor de online BV oprichting. Volgens het Voorstel is deze exclusiviteit belangrijk omdat een dergelijke ‘centrale voorziening [..] beter uitvoerbaar [is], efficiënter en [..] meer waarborgen [biedt] ten aanzien van de betrouwbaarheid, dan een regeling waarbij iedere notaris een eigen voorziening dient te treffen’.

De Memorie van Toelichting van het Voorstel (de MvT, p. 13) wijst als reden voor het aanwijzen van KNB als (exclusief) beheerder van het Systeem naar het volgende: *De KNB is op grond van artikel 60 van de Wna een openbaar lichaam in de zin van artikel 134 van de Grondwet met verordenende bevoegdheid en heeft tot taak de bevordering van een goede beroepsuitoefening door de leden en van hun vakbekwaamheid. Haar taak omvat mede de*

zorg voor de eer en het aanzien van het notarisambt. Om die reden past het beheer van een dergelijk systeem goed binnen de wettelijke taak van de KNB.

Wij begrijpen dat het goed functioneren van een systeem voor het digitaal passeren van de akten gerelateerd is aan voornoemde taak van de KNB om de eer en het aanzien van het ambt van de notaris te bewaken. De KNB heeft echter geen (goede) ervaring met software ontwikkeling, en software verbetering. En dat is ook niet vreemd: de KNB is een belangenbehartiger en een verordenende organisatie, geen software bedrijf. Dat is ook de reden waarom de KNB geen notariële software heeft ontwikkeld, waar partijen zoals Nobilex, Ter Brug, en Notarisdossier dat wel doen. We begrijpen dat de KNB heeft getracht om NotarisID te ontwikkelen als identificatiemiddel. Dit is een lang, kostbaar traject geweest en is uiteindelijk niet van de grond gekomen.

Het is uiteraard essentieel dat het Systeem moet voldoen aan software technische criteria. Deze criteria noemt het Voorstel al kort: het Systeem zal moeten voldoen aan voorwaarden op het gebied van betrouwbaarheid, beveiliging tegen onbevoegd gebruik, en de meest recente internationale en nationale standaarden (artikel 53d lid 5 Wnb). Dit zijn software technische criteria, waar andere marktpartijen beter aan kunnen voldoen dan de KNB. Dergelijke objectieve technische software criteria zijn ook op Europees niveau⁶ opgesteld voor aanverwante markten zoals online identificatie, op grond waarvan elke marktpartij die voldoet aan deze criteria mee kan dingen op de markt voor online identificatie. Dit zou ook de juiste wijze zijn waarin software voor het passeren van de digitale akte zou kunnen worden ontwikkeld en dergelijke systemen kunnen worden beheerd. Daarnaast hebben andere marktpartijen een grotere prikkel tot innovatie, om efficiëntie en kwaliteit van een dergelijk systeem voor gegevensverwerking te verhogen. De voordelen van dergelijke marktwerking zijn evident en in het belang van de consument en de notaris. Het moet de notarissen en andere partijen dan ook vrij staan om, binnen de voorwaarden, waarborgen en criteria die de wetgever daarvoor zou stellen, een eigen systeem te ontwikkelen. Wij verzoeken daarom om geen wettelijk monopolie aan de KNB te geven op dit terrein en gespecialiseerde partijen op dit gebied toe te laten tot de markt. Notarissen zouden keuzevrijheid moeten hebben om het beste systeem voor hen te mogen kiezen, dat voldoet aan de wettelijke criteria.

b. Potentiële bredere reikwijdte van het Systeem

Wij merken op dat de reikwijdte van het exclusieve Systeem onduidelijk is, en dat het Voorstel ruimte lijkt te laten voor de KNB om andere producten te ontwikkelen/activiteiten te ontplooiën binnen het exclusieve Systeem. Het Voorstel en de MvT lijkt erop te wijzen dat het Systeem pas wordt gebruikt als de notaris de akte heeft opgesteld (dan wel met behulp van de modelakte, dan wel een op maat gemaakte akte). Tot aan het moment dat de akte van oprichting gereed is om te worden gepasseerd, lijkt er geen rol te zijn voor het Systeem. Zo zegt de MvT (p.11): *Indien de oprichtende partij een keuze heeft gemaakt voor een notaris en de oprichtingsakte gereed is om gepasseerd te worden, zal er ingelogd worden op een door de KNB ingericht systeem voor gegevensverwerking.* Daarnaast bepaalt artikel 53d lid 4 van het Voorstel dat het Systeem in ieder geval de mogelijkheid biedt tot:

⁶ Verordening (EU) nr. 910/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties in de interne markt en tot intrekking van Richtlijn 1999/93/EG

- a. het ondertekenen van de elektronische notariële akte;*
- b. de identificatie van partijen, getuigen, tolken, gevolmachtigden en de notaris door middel van een elektronisch identificatiemiddel;*
- c. het tot stand brengen van een directe beeld- en geluidverbinding tussen de verschijnende personen, getuigen en de notaris, die een natuurgetrouwe weergave biedt van wat zich op dat moment afspeelt in de ruimtes waarin de verschijnende personen, getuigen en de notaris zich bevinden;*
- d. het ondertekenen van de volmacht, bedoeld in artikel 53f;*
- e. het online betalen door middel van een online betaaldienst die voldoet aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 13 sexies van richtlijn 2017/1131/EU;*
- f. het verzamelen van de gegevens, bedoeld in artikel 3, vierde lid, van richtlijn 2019/1151/EU.*

Het Voorstel lijkt het echter mogelijk te maken voor de KNB om ook andere activiteiten en producten te ontwikkelen binnen het exclusieve Systeem. Dit maken wij op uit de woorden “in ieder geval” in artikel 53d lid 4 Wnb. Dit heeft als risico dat de KNB zich in toenemende mate als commerciële partij gaat opstellen binnen een monopolistisch systeem. Zij krijgen de vrijheid om ‘hun gang te gaan’ en de beheersing nog verder uit te breiden. Het is ons onduidelijk waarom een dergelijke ongelimiteerde vrijheid voor de KNB lijkt te zijn opgenomen. De richtlijn schrijft het niet voor en het versterkt het mededingingsbeperkende effect van het Voorstel.

c. Verplichte aansluiting op het Systeem

Vervolgens wordt in de MvT (p.13) aangegeven dat er expliciet voor gekozen wordt om alle notarissen aan te sluiten op het systeem voor gegevensverwerking. Alle notarissen in Nederland zullen geen keuzevrijheid hebben om te kiezen voor de beste aanbieder met de hoogste kwaliteit in de markt, maar zullen verplicht worden om gebruik te maken van software van de KNB. Volgens de MvT past een aansluiting op vrijwillige basis past niet binnen het stelsel waarbij sprake is van een zogenoemde ministerieplicht, zoals thans opgenomen in artikel 21, eerste lid, van de Wna.

Om dezelfde reden als hierboven beschreven is dit zeer beperkend voor de mededinging, ontnemt het vrijheden van notarissen en is het disproportioneel voor het doel dat de Europese Richtlijn beoogd te bereiken.

7. Betalingen via het Systeem moeten facultatief zijn

Uit artikel 53d lid 4 van het Voorstel blijkt dat er een betalingssysteem wordt toegevoegd aan het Systeem van de KNB. Uit de Richtlijn blijkt slechts dat een BV dient te worden opgericht met behulp van een online betaaldienst. De Richtlijn schrijft niet voor in welke stadium of door welk portaal de betaling tot stand komt (zie artikel 13 sexies van de Europese Richtlijn). Er is dan ook geen reden om de online betaling onder te brengen in het exclusieve Systeem dat beheerd wordt door de KNB. Uit het Voorstel blijkt daarnaast niet of het online betalingssysteem in het Systeem optioneel dan wel verplicht is. Het is zeer onwenselijk voor notarissen en alle andere marktpartijen dat de betalingen voor BV oprichtingen verplicht

plaatsvinden via het KNB Systeem. Daarnaast bieden ook andere partijen in de markt al platformen aan waarbij veilig online betaald kan worden voor een online BV oprichting, in overeenstemming met artikel 13 sexies van de Europese Richtlijn. Om die reden zou het online betalingssysteem in ieder geval facultatief van aard moeten zijn, en zal dit expliciet in de Wnb moeten worden vastgesteld. De Wnb zal daarnaast duidelijk moeten maken dat de verplichting om online betaling te faciliteren bij de notaris rust, indien een notaris geen gebruik wil maken van het (online betalingssysteem in het) Systeem.

8. Conclusie

Zoals hierboven aangegeven hebben wij het Voorstel met grote interesse gelezen. Het is voor het (toekomstig) bedrijfsleven in de Europese Unie een groot gewin dat B.V.'s straks geheel digitaal kunnen worden opgericht in Nederland. Wij maken ons echter wel zorgen over een aantal punten in het Voorstel, die wij hierboven hebben besproken. Door deze factoren komt de consument die een BV wilt oprichten in een 'KNB trechter' terecht, zonder dat deze voor andere goedkopere en betere opties kan kiezen. Daarnaast is het een zeer onwenselijke ontwikkeling dat aan de KNB een monopolie wordt toegekend, door het beheer van het Systeem in handen te leggen van deze organisatie. Dit leidt tot een beperking van innovatie en marktwerking, ten nadele van de consument, de notaris, en andere marktpartijen die betere software kunnen ontwikkelen dan de KNB. Wij verzoeken daarom om de volgende aanpassingen aan het Voorstel:

1. Ondernemersplein als onafhankelijk en integraal informatieplatform: het Ondernemersplein van de KvK moet een onafhankelijk en integraal informatievoorzienend platform zijn voor de consument en het bedrijfsleven. Het Ondernemingsplein zou niet naar het commerciële informatieportaal van de KNB moeten verwijzen. Daarnaast zou de modelakte voor online oprichtingen op het onafhankelijke Ondernemersplein moeten worden gepubliceerd, niet op het informatieportaal van de KNB.
2. Geen monopolie voor de KNB: ken geen exclusiviteit aan de KNB toe om een systeem voor online BV oprichtingen te beheren. Bepaal objectieve criteria in de wet, op basis waarvan marktpartijen een systeem voor online BV oprichtingen kunnen aanbieden, dat notarissen kunnen gebruiken voor de online BV oprichting.
3. Betalingssysteem moet facultatief zijn: uit het Voorstel dient duidelijk te blijken dat het betalingssysteem zoals genoemd in artikel 53d lid 4 sub e facultatief van aard is. Als notarissen niet voor dit systeem kiezen, is de notaris zelf verantwoordelijk voor een online betalingssysteem, in overeenstemming met de voorwaarden die de Europese richtlijn daaraan stelt.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben ingelicht over de gevolgen die het Voorstel met zich meebrengt. Wij zijn uiteraard bereid om deze reactie nader toe te lichten.